

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до підготовки й проведення
державного бакалаврського екзамену з
ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

(для студентів 5 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН
за спеціальностями 6.050100 – «Економіка підприємства», «Облік і аудит»)

Методичні вказівки до підготовки й проведення державного бакалаврського екзамену з економічної теорії (для студентів 5 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН спеціальностей 6.050100 – „Економіка і підприємництво”, «Облік і аудит») / Укл.: Ачкасов А.Є., Пушкар Т.А., Сіренко Н.М., Кожокіна К.О. – Харків: ХНАМГ, 2009.– 43 с.

Укладачі:

А.Є. Ачкасов,
Т.А. Пушкар,
Н.М. Сіренко,
К.О. Кожокіна

Рецензент: Н.І. Склярчук

Рекомендовано кафедрою економіки й управління в будівництві та міському господарстві, протокол №1 від 29 серпня 2008 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Підготовка до державного екзамену з економічної теорії	6
2. Проведення консультацій.....	8
3. Організація і проведення державного екзамену з економічної теорії.....	13
4. Підведення підсумків держекзамену.....	17
5. Перелік питань державного екзамену з економічної теорії	31
6. Типові задачі.....	35
Список літератури	41

ВСТУП

Відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки бакалаврів з напрямку 0501 «Економіка і підприємництво» академія має право вибирати структуру завдань державної атестації бакалаврів з таких двох варіантів:

- державний екзамен з економічної теорії і захист випускної роботи;
- державний екзамен з економічної теорії і комплексний державний екзамен за фахом.

Державний екзамен з економічної теорії має включати завдання з таких дисциплін: „Політична економія”, „Макроекономіка”, „Мікроекономіка”, „Історія економічних учень”.

Він повинен визначати рівень засвоєння студентами матеріалів наведених вище економічних дисциплін, вміння самостійно аналізувати складні явища й процеси суспільно-економічного розвитку, активно використовувати набуті знання у своїй професійній і громадській діяльності.

Підсумковий державний екзамен з економічної теорії є продовженням навчально-виховного процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів за спеціальностями 6.050.100 „Економіка і підприємництво” і «Облік і аудит».

Під час державного екзамену не тільки конкретизуються, систематизуються, а й поглиблюються та закріплюються знання з найважливіших розділів економічної теорії.

Цілі держекзамену зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня економічних знань, отриманих студентом протягом дев'яти навчальних семестрів. Реалізація цієї функції припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень економічної теорії, а також вміння використовувати їх в аналізі соціально-економічних явищ. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та вмінь студента аналізувати сучасні умови здійснення економічних реформ в Україні, проблеми

переходу від командно-адміністративного господарювання до ринкових відносин.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій на мікроекономічному рівні.

Державний екзамен виконує ще й важливу виховну функцію. У конкретному вираженні вона проявляється у вмінні студента самотійно, логічно й послідовно висловлювати свої економічні переконання, здійснювати самоконтроль і критично оцінювати власні знання і навички.

Держекзамен з економічної теорії, за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід і недоліки в організації, змісті й методиці викладання фундаментальних економічних дисциплін, а також самотійної роботи студентів.

Все це дає можливість визначити конкретні заходи щодо удосконалення викладання економічних дисциплін, накреслити шляхи поліпшення взаємозв'язку та спадкоємності у викладанні політекономії, макро- та мікроекономіки, а також історії економічних учень в умовах трансформації української економіки.

Отже, функції держекзамену з економічної теорії не обмежуються тільки перевіркою та оцінкою знань студентів. Він є перевіркою соціально-економічної зрілості майбутніх бакалаврів. Це стимулюватиме цілеспрямовану, поглиблену пізнавальну роботу студентів під час їх підготовки до екзамену.

1. ПІДГОТОВКА ДО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Організація підготовки до державного екзамену з економічної теорії проводиться за заздалегідь розробленим планом роботи кафедри економіки і управління в будівництві й міському господарстві. Цей план спирається на "Тимчасове положення про державний іспит з економічної теорії", що затверджене Вченою радою академії 31 жовтня 2003 р., протокол №2.

Приймання держекзамену з економічної теорії здійснюється Державними екзаменаційними комісіями.

Державна екзаменаційна комісія з економічної теорії формується щорічно на період проведення екзамену з числа професорсько-викладацького складу кафедри ЕУБ і МГ у кількості трьох осіб, на чолі з фахівцем в області економічної теорії, який має учений ступінь або наукове звання.

Персональний склад комісії затверджує ректор академії не пізніше як за місяць до початку екзамену.

Залежно від обсягу роботи (кількості екзаменаційних груп) можуть бути утворені декілька комісій. Розклад державного екзамену затверджується першим проректором академії з навчальної роботи і доводиться до відома студентів не пізніше як за місяць до його початку.

Екзамен проводиться за білетами, складеними відповідно до програми державного екзамену з економічної теорії. Кожен білет складається з трьох питань і задачі, що дає змогу перевірити знання з політекономії, макро- та мікроекономіки, а також історії економічних учень. Білети затверджують на засіданні кафедри ЕУБ і МГ, підписує їх декан факультету післядипломної освіти і заочного навчання.

У Державну екзаменаційну комісію до початку екзамену надсилають такі документи:

- розпорядження деканату щодо допуску студентів до державного екзамену з економічної теорії;

- довідка про виконання студентами навчального плану і отримані ними оцінки протягом нормативного терміну підготовки бакалаврів.

Для оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії призначають секретаря.

Розклад консультацій і державного екзамену складає деканат факультету післядипломної освіти і заочного навчання разом з навчальним відділом академії, затверджує перший проректор академії з навчальної роботи. Він доводиться до відома всіх учасників держекзамену не пізніше як за місяць до його початку.

Списки навчальних груп складаються деканатом відповідно до затвердженого розкладу.

2. ПРОВЕДЕННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Консультації до державного екзамену не повинні бути:

- простим повторенням вже прочитаних раніше тем з певних дисциплін;
- коротким і поверховим викладенням програмних тем навчальних курсів;
- відповідями на запитання екзаменаційних білетів.

Враховуючи відведення на консультації 8 годин, викладачам треба будувати їх на таких засадах:

- лекції повинні мати цілеспрямований, методологічний характер з використанням найсучасніших економічних теорій, залученням актуального статистичного матеріалу;
- важливо дати аналіз сучасного стану економіки України, розкрити закономірності й найважливіші процеси з формування ринкових відносин;
- показати позитивні надбання і ускладнення на шляху входження України до світового економічного простору;
- розкрити спадкоємність і взаємозв'язок дисциплін, питання програм яких включені до держекзамену з економічної теорії;
- здійснити органічний зв'язок економічної теорії з професійною підготовкою студентів.

Врешті решт, оглядові лекції повинні допомогти студентам розібратися з найбільш складними питаннями сучасної економічної теорії.

Формуючи тематику оглядових лекцій, необхідно першочергову увагу приділяти висвітленню декількох вузлових, найбільш важких, актуальних і одночасно складних для самостійного вивчення студентами проблем.

Виходячи з обмеженого часу, виділеного на оглядові лекції, доцільно будувати їх на основі чотирьох спецкурсів (політичної економії, макроекономіки, мікроекономіки та історії економічних учень).

3 політичної економії

Лекція 1 – Товарна форма суспільного виробництва та його еволюція (2 години).

Лекція 2 – Ринкова система та закономірності її функціонування (2 години).

3 макроекономіки

Лекція 1 – Макроекономічні показники в системі національних рахунків (1 година).

Лекція 2 – Держава як суб'єкт макроекономічного регулювання (2 години).

Лекція 3 – Механізм політики зайнятості й соціального захисту населення в умовах ринку (2 години).

Лекція 4 – Економічне зростання (1 година).

3 мікроекономіки

Лекція 1 – Теорія поведінки споживача (2 години).

Лекція 2 – Теорія виробництва (2 години).

Лекція 3 – Ринки факторів виробництва (2 години).

3 історії економічних учень

Лекція 1 – Класична школа політичної економії та її еволюція в першій половині XIX ст. (2 години).

Лекція 2 – Маржиналізм. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії (2 години).

Лекція 3 – Кейнсіанство і його особливості в різних країнах (1 година).

Лекція 4 – Еволюція неокласичних ідей. Неолібералізм (1 година).

Лекція 5 – Сучасний інституціоналізм (2 години).

Ця вибіркова тематика, зрозуміло, не відкидає також інші варіанти організації оглядових лекцій. Приміром, за наскрізними проблемами економічної теорії:

- загальні основи суспільного виробництва й закономірності його розвитку;
- макроекономіка як наука;
- основні ознаки ринків досконалої і недосконалої конкуренції.

Характеристика дії мікросистем у різних ринкових ситуаціях;

- основні етапи й напрямки розвитку економічних учень.

Методика проведення консультацій (індивідуальних і групових)

Під час підготовки до екзаменів велику роль відіграють консультації. Звичайно кожній групі дають дві передекзаменаційні консультації.

Перша консультація має установчий характер. Тому вона організується для потоку студентів на самому початку тритижневого терміну, виділеного для підготовки і складання держекзамену.

Її можна проводити ще до закінчення читання оглядових лекцій:

а) на цій консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи у період підготовки до державного екзамену:

- над законами України, прийнятими Верховною Радою, а також постановами Кабінету Міністрів України з економічних питань;
- з підручниками й поточними публікаціями в газетах ”Голос України”, “Урядовий кур’єр”, журналі “Економіка України” тощо;
- з навчальними посібниками, методичними вказівками й власними конспектами лекцій з відповідних дисциплін;

б) важливо також на першій консультації ознайомити студентів:

- з обсягом вимог, що висуваються на екзамені;
- з характером питань екзаменаційних білетів, користуючись при цьому навчальними програмами з курсів політекономії, макро- і мікроекономіки, історії економічних учень;

в) на консультації викладач мусить розповісти студентам:

- про принципи компоновки питань в екзаменаційних білетах;
- про місце (аудиторії), час і порядок проведення екзамену;
- про режим роботи в дні підготовки до екзамену, включаючи режим роботи бібліотеки, їдальні тощо;
- про методичні вказівки до підготовки і проведення державного іспиту з економічної теорії.

Друга консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні нових і найбільш складних питань економічної теорії. Вона проводиться напередодні екзамену для окремої групи студентів.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Це, зрозуміло, не виключає можливості для кожного студента задавати свої запитання під час проведення консультації.

Доцільно також на другій консультації проаналізувати найбільш поширені помилки, які допускали студенти на держекзамені в попередніх групах.

Другу консультацію можна проводити у формі “круглого столу” за участю викладачів, які входять до складу Державної екзаменаційної комісії.

Окрім групових консультацій, у міру необхідності, проводяться ще індивідуальні. Для цього протягом тритижневого терміну, виділеного для підготовки та складання держекзамену, на кафедрі економічної теорії складають графік консультацій і організують чергування викладачів. Про це своєчасно інформують студентів.

У цей же період на допомогу студентам в читальному залі №1 бібліотеки академії організуються виставки методичної літератури, навчальних посібників, альбомів наочних посібників, добірок таблиць і схем, технічних засобів навчання з необхідними ілюстративними матеріалами. Студентам надається також можливість користуватися під час підготовки до держекзамену аудиторіями з комп’ютерною технікою.

Методичні рекомендації з підготовки екзаменаційних питань

Підготовка і формування екзаменаційних білетів є одним з найбільш складних і відповідальних етапів. При їх формуванні можна користуватися двома підходами.

Перший полягає у збереженні специфіки кожної дисципліни. Це полегшує вирішення організаційних моментів: питання оглядових лекцій, проведення консультацій, підведення підсумків екзаменів тощо. Одночасно порушуються цілісність і органічна єдність економічної теорії. Можливе також дублювання окремих питань.

Другий підхід – комплексний, системний, являє собою синтез усіх наскрізних проблем економічної теорії. У цьому випадку екзаменаційні питання повинні формуватися на засадах їх методологічного значення, актуальності з погляду на сучасні вимоги. Безумовно, за таким підходом частина питань може залишитися поза увагою укладачів екзаменаційних білетів. Тому доцільно включати їх в білети як самостійні питання.

Варіант переліку екзаменаційних питань, складених відповідно до вимог другого підходу (комплексного), наведений у додатку 1.

Підготовка і характер екзаменаційних білетів

Екзаменаційні білети формують з розрахунку трьох питань в кожному. При цьому одне присвячується проблемам політекономії, друге – макро- та мікроекономіки, третє – історії економічних учень.

При складанні екзаменаційних білетів важливо формувати їх таким чином, щоб вони були більш–менш рівні за складністю, виходили на рівень сучасного стану економічного розвитку нашої держави, а також враховували, по можливості, професійну підготовку студентів.

Рекомендується підготувати й затвердити екзаменаційні білети за місяць до початку державного екзамену.

Порядок затвердження білетів наведений у розділі 1.5 цих методичних вказівок.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

До державного екзамену з економічної теорії допускаються студенти, які закінчили вивчення всіх теоретичних дисциплін, склали всі заліки й екзамени відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів.

Державний екзамен з економічної теорії проводять письмово у формі відповідей на запитання білета. У процесі підготовки відповідей екзаменований може користуватися навчальними програмами з курсів політичної економії, макроекономіки, мікроекономіки, історії економічних учень для вищих навчальних закладів.

Державний екзамен проводять на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів; на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів і громадських організацій академії.

Тривалість екзамену з економічної теорії – до трьох годин.

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі економічної теорії.

Студенту надається можливість користуватися програмами з кожної дисципліни, що включені до державного екзамену з економічної теорії.

Визначивши логіку відповіді на перше запитання, треба скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез, враховуючи при цьому зміст першоджерел, а також сучасний стан соціально–економічного розвитку України.

Важливо також визначити для себе категоріальний апарат, на основі якого буде розглядатися зміст запитання.

Таким же чином необхідно готувати відповіді на наступні запитання білета.

У разі сумніву щодо розуміння сформульованих у білеті запитань, студент має право звернутися за поясненням в екзаменаційну комісію.

Про форму проведення державного екзамену

До початку екзамену група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ДЕК.

Голова комісії поздоровляє студентів з початком держекзамену, знайомить їх зі складом ДЕК і коротко пояснює порядок її роботи.

Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією.

Кульмінаційна частина екзамену – заслуховування комісією відповідей студента. Якщо останній відхиляється у бік від сформульованих у білеті запитань, голові комісії необхідно спрямувати відповідь студента у правильному напрямі. Члени комісії з дозволу голови ДЕК мають право задавати уточнюючі й додаткові запитання, що методично доцільно робити після відповідей студента на всі запитання екзаменаційного білета.

Додаткові запитання члени комісії задають на держекзамені за таких обставин:

- відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності;
- у відповіді допущені суттєві помилки;
- виникають сумніви в оцінці знань студента.

Уточнюючі й додаткові запитання необхідно чітко сформулювати. Члени комісії повинні постійно пам'ятати про необхідність підтримки на екзамені невимушеної, доброзичливої обстановки, що сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на державному екзамені високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їх знань економічної теорії.

Критерії екзаменаційних оцінок

Основою визначення оцінки на держекзамені є рівень засвоєння студентом матеріалу, передбаченого навчальними програмами відповідних

дисциплін. При визначенні оцінок пропонується викладачам – членам ДЕК виходити з наступного:

- Оцінку “відмінно” заслуговують відповіді студента на рівні самостійного й творчого мислення. На екзамені такий студент здатний показати глибокі знання структури курсу, теми, проблеми, вміє скласти розгорнутий план за запропонованим питанням, демонструє глибоке знання категоріального апарату. Студент засвоїв основу і ознайомився з додатковою літературою рекомендованих програмою дисциплін. Він має навички використовувати положення економічної теорії для пізнання сучасних соціально-економічних процесів;

- Оцінку “добре” заслуговує студент, який добре засвоїв структуру курсу. Його відповідь відзначається самостійним мисленням. Він добре знає програмний матеріал. Відповідь його грамотна, але має певні невизначеності й помилки. Ознайомлений з основною літературою. Набуті при навчанні знання з економічної теорії може використовувати при аналізі сучасної економічної дійсності;

- Оцінка “задовільно” виставляється студенту, який відповідає на рівні репродуктивного мислення. Структуру курсу засвоїв недостатньо. Припускає помилки за суттю питання, є недоліки у формуванні теоретичних положень, логіка відповіді недосконала. Має труднощі з використанням набутих економічних знань в аналізі економічних реалій сучасності;

- Оцінку “незадовільно” отримує студент, який не знає значної частини програмного матеріалу, допускає у відповідях суттєві помилки, не в змозі ув’язати зміст вивченого матеріалу з сучасністю, не знає основної і майже не знайомий з обов’язковою літературою. Відповідь має уривчастий, суперечливий та плутаний характер.

Методика оцінки результатів державного екзамену

Одним із шляхів реалізації критеріїв екзаменаційних оцінок, зменшення впливу суб'єктивності на їх визначення може бути використання „Робочої оціночної картки члена ДЕК” (див. Додаток 2).

Картка побудована на засадах виділення основних і додаткових оціночних елементів із суми знань, умінь, навичок, якими повинен оволодіти студент у процесі вивчення економічної теорії в поєднанні з його здатністю користуватися набутими теоретичними знаннями у практичній діяльності.

Відомості про студентів групи у розділі картки „Допоміжна інформація” вносяться членом ДЕК до початку екзамену за даними, які надаються деканатом.

Після завершення відповіді студента кожен член ДЕК виставляє свою попередню екзаменаційну оцінку (графа - картки).

Робоча оціночна картка надає можливість ясно бачити й враховувати багато складових в оцінці відповідей студента.

Оформлення результатів держіспиту

Рішення щодо оцінки знань студента приймає Державна екзаменаційна комісія на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати державного екзамену з економічної теорії визначаються оцінками „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”.

Студентам, які не склали державний екзамен з економічної теорії з поважних причин (підтверджених документально), ректором академії може бути надана можливість складання екзамену під час підготовки до інших державних екзаменів.

Протоколи засідання Державної екзаменаційної комісії з економічної теорії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписують голова і члени комісії.

4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ДЕРЖЕКЗАМЕНУ

Методика аналізу і оголошення результатів держекзамену

Результати державного екзамену з економічної теорії оголошуються студентам у день його проведення або наступного дня після оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка відповідей студентів, відмічаються найбільш яскраві з них, характеризується рівень теоретичної економічної підготовки студентів.

Після закінчення роботи Державної екзаменаційної комісії з економічної теорії її голова складає звіт, який додається до звіту голови ДЕК зі спеціальності.

Підсумки державного екзамену з економічної теорії обговорюються на засіданнях Вченої ради академії, кафедри економіки і управління в будівництві та міському господарстві .

Ректорат, Вчена рада академії, деканат післядипломної освіти і заочного навчання, кафедра економіки і управління в будівництві й міському господарстві за підсумками державного екзамену з економічної теорії розробляють і здійснюють відповідні заходи, спрямовані на подальше удосконалення викладання економічної теорії в академії, підвищення якості теоретичної економічної підготовки фахівців міського господарства.

Навчальні програми дисциплін

Політична економія

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

1. Предмет і функції політичної економії.
2. Основні методи пізнання соціально-економічних процесів.

Тема 2. Форми організації суспільного виробництва.

1. Процес суспільного виробництва.
2. Матеріальні основи розвитку сучасної цивілізації.
3. Суспільний поділ праці – джерело соціально-економічного прогресу.
4. Людина як джерело і критерій соціально-економічного прогресу.
5. Сутність багатства людського суспільства.

Тема 3. Економічна система суспільства.

1. Суть і елементи економічної системи.
2. Види економічних систем.

Тема 4. Відносини власності.

1. Власність як економічна категорія.
2. Новітні тенденції в розвитку відносин власності.

Тема 5. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства.

Економічні інтереси.

1. Суть і класифікація економічних потреб.
2. Виробничі можливості суспільства та проблема обмеженості ресурсів .
3. Суть і види економічних інтересів.

Тема 6. Гроші.

1. Характеристика товарного виробництва.
2. Товар і його властивості.
3. Теорії вартості.
4. Гроші як економічна категорія.

5. Функції грошей як загального еквіваленту.
6. Концепції грошей і сучасні зміни в грошовому обігу.
7. Основні рушійні сили й закони товарного виробництва.

Тема 7. Ринок: суть, функції та умови формування.

1. Ринкове господарство і його основні суб'єкти.
2. Сучасний ринок та його функції.

Тема 8. Класифікація ринків.

1. Критерії та елементи класифікації сучасних ринків.
2. Конкуренція і монополія в ринковій системі.

Тема 9. Інфраструктура ринку і капітал сфери обігу.

1. Суть і складові ринкової інфраструктури.
2. Особливості функціонування сфери ринкового обігу.

Тема 10. Домогосподарства.

1. Мікроекономічний рівень господарювання і форми його організації.
2. Співвідношення попиту і пропозиції. Ціноутворення.
3. Теоретичні основи економіки домогосподарства.

Тема 11. Підприємство і підприємництво.

1. Підприємство в умовах ринкового господарювання. Маркетинг і менеджмент.
2. Сутність підприємництва.

Тема 12. Витрати виробництва і прибуток.

1. Суть і класифікація витрат.
2. Прибуток та його розподіл.

Тема 13. Капітал і наймана праця.

1. Суть і теорії капіталу.
2. Основні види капіталу.
3. Система розподілу доходів.

Тема 14. Підприємництво в аграрній сфері.

1. Особливості аграрної сфери економіки.
2. Складові АПК країни.

Тема 15. Форми суспільного продукту в процесі відтворення.

1. Особливості відтворення на макрорівні.
2. Показники макроекономічного рівня господарювання.

Тема 16. Економічне зростання і його чинники. Економічні цикли.

1. Суть, чинники й показники економічного зростання.
2. Економічна рівновага і циклічність суспільного виробництва.

Тема 17. Зайнятість, відтворення робочої сили та відповідне державне регулювання.

1. Зайнятість і ринок праці.
2. Методи регулювання ринку праці.

Тема 18. Розподіл національного доходу. Споживання і заощадження.

1. Національний дохід і його використання.
2. Система розподілу доходів.
3. Фінансово-грошова система.

Тема 19. Держава, її економічні функції.

1. Економічна теорія як підґрунтя економічної політики.
2. Економічна роль держави.

Тема 20. Господарський механізм у системі регулювання суспільного виробництва.

1. Політика державного регулювання економіки.
2. Податково-бюджетна політика держави.
3. Грошово-кредитна політика держави.
4. Інноваційна політика держави.
5. Особливості сучасної економічної політики в Україні.

Тема 21. Закономірності й етапи розвитку капіталістичної економічної системи.

1. Еволюція економічної системи капіталізму.

Тема 22. Економічна система сучасного капіталізму.

1. Особливості розвитку сучасної ринкової системи.

Тема 23. Соціалістична економічна система та її еволюція.

1. Особливості й суперечності розвитку соціалістичної системи економіки.

Тема 24. Закономірності й особливості розвитку перехідних економік.

1. Особливості економічних відносин країн, що розвиваються.
2. Економічний устрій в умовах переходу від командно-адміністративної системи до ринкових відносин.

Тема 25. Світове господарство.

1. Сутність світового господарства.
2. Структура і суперечності сучасної світової економіки.

Тема 26. Форми міжнародних економічних відносин.

1. Традиційні і стратегічні МЕВ. Платіжний баланс.
2. Зовнішньоекономічні відносини і проблеми інтеграції України у світове господарство.

Тема 27. Економічні аспекти глобальних проблем.

1. Суть і класифікація глобальних проблем сучасності.
2. Глобалізація як економічний феномен.

Макроекономіка

Тема 1. Макроекономіка як економічна наука

1. Короткий огляд історії розвитку макроекономіки.
  2. Суперечність між суспільними потребами й економічними ресурсами.
- Основні макроекономічні цілі.

3. Змішана економічна система як об'єкт макроекономіки. Позитивна й нормативна функції макроекономіки.
4. Завдання та інструментарій макроекономічної політики.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

1. Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроекономічного рахівництва.
2. Методика обчислення макроекономічних показників у СНР.
3. Методика формування показника чистого економічного добробуту (ЧЕД).

Тема 3. Макроекономічна нестабільність

1. Циклічність розвитку ринкової економіки.
2. Зайнятість і безробіття.
3. Закон Оукена й втрати економіки від циклічного безробіття.
4. Інфляція та її види. Інфляція попиту та інфляція витрат.
5. Соціально-економічні наслідки неконтрольованої інфляції. Стагфляція.

Тема 4. Економічна рівновага в умовах ринку

1. Макроекономічний кругообіг в умовах ринку. Модель взаємодії між суб'єктами ринку. Умови економічної рівноваги на макрорівні.
2. Сутність сукупного попиту, його крива. Цінові фактори сукупного попиту. Нецінові фактори сукупного попиту та їх вплив на криву сукупного попиту.
3. Сукупна пропозиція та її крива. Нецінові фактори сукупної пропозиції.
4. “Сукупний попит – сукупна пропозиція” як модель економічної рівноваги. Механізм досягнення рівноваги в економіці на окремих відрізках кривої сукупної пропозиції.

Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції

1. Споживання і заощадження як функції доходу.
2. Інвестиції та їх економічна сутність.

Тема 6. Сукупні витрати приватної економіки та економічне зростання

1. Витратні моделі економічної рівноваги. Метод “витрати - випуск”.
2. Пояснення рівноважного рівня виробництва методом зіставлення сукупних витрат і обсягу виробництва.
3. Пояснення рівноважного рівня виробництва методом “вилучення - ін’єкцій”.
4. Графічне визначення ЧНП методом “вилучень - ін’єкцій”.

Тема 7. Держава як суб’єкт макроекономічного регулювання

1. Роль і місце держави в ринковій економіці.
2. Економічні функції держави.
3. Форми та інструменти державного регулювання економіки.

Тема 8. Механізм фіскальної політики

1. Дискреційна фіскальна політика.
2. Фіскальна політика вмонтованої стабільності.
3. Фіскальна політика, спрямована на пропозицію. Крива Лаффера.
4. Оподаткування як елемент фіскальної політики.

Тема 9. Механізм грошово-кредитної політики

1. Ринок грошей і грошовий мультиплікатор.
2. Грошово-кредитне регулювання.
3. Антиінфляційна політика держави.

Тема 10. Механізм зовнішньоекономічної політики

1. Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) та її структура. Теорія порівняльних переваг про доцільність участі країни в міжнародному поділі праці.
2. Платіжний баланс і його структура.
3. Валютний ринок і валютні курси. Зв’язок між валютним курсом і платіжним балансом країни.
4. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Протекціонізм і вільна торгівля. Тарифні й нетарифні засоби регулювання зовнішньої торгівлі.

Тема 11 Механізм політики зайнятості й соціального захисту населення

1. Ринок праці. Попит і пропозиція на ринку праці.
2. Державне регулювання зайнятості населення. Зв'язок безробіття з інфляцією. Крива Філіпса.
3. Проблема нерівності в розподілі доходів. Крива Лоренца.
4. Держава як суб'єкт соціального захисту населення. Межа бідності. Державні інструменти соціального захисту населення: програми соціального забезпечення, програми державної допомоги.

Тема 12 Економічне зростання

1. Суть, фактори й типи економічного зростання.
2. Основні моделі економічного зростання.

Мікроекономіка

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки.

1. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. КВМ в мікроекономічному аналізі.
2. Предмет і функції мікроекономіки
3. Методологічні засади мікроекономіки

Тема 2. Теорія граничної корисності і поведінка споживача.

1. Свобода вибору і суверенітет споживача.
2. Загальна і гранична корисність. Обґрунтування закону попиту.
3. Рівновага споживача. Припущення в теорії споживання. Закони Госсена, їх значення в теорії споживання.
4. Функція корисності, її модифікації.
5. Кардиналістська (кількісна) теорія корисності.

Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача.

1. Аксиоми ординалістської теорії корисності.
2. Криві байдужості, їх властивості. Карти байдужості.
3. Бюджетна лінія, її рівняння.

Тема 4. Аналіз поведінки споживача.

1. Реакція споживача на зміни доходу і цін. Криві Енгеля.
2. Ефект заміщення та ефект доходу в теорії споживання. Парадокс Гіффена
3. Надлишок споживача: поняття, утворення, зміна.

Тема 5. Попит і пропозиція, їх взаємодія.

1. Попит як характеристика ринку. Ринковий попит.
2. Пропозиція: поняття, крива, закон. фактори. Ринкова пропозиція.
3. Ринкова рівновага, проблема її сталості.
4. Концепція еластичності попиту та пропозиції, їх коефіцієнти.

Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства.

1. Підприємство (фірма), як суб'єкт ринку.
2. Виробнича функція. Ізокванта й ізокошта виробничої функції.
3. Загальний, середній і граничний продукт у короткостроковому періоді.
Закон спадної продуктивності факторів виробництва.
4. Заміщення факторів виробництва. Зміна масштабу виробництва.

Тема 7. Витрати й результати виробництва.

1. Функція витрат і рівновага виробництва.
2. Економічний і бухгалтерський підходи до визначення витрат виробництва та прибутку.
3. Витрати виробництва у короткостроковому періоді, їх динаміка.
4. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції.

1. Ринкова структура: поняття і класифікація. Кількісні методи оцінки ринкових структур.
2. Характеристика ринку досконалої конкуренції.
3. Рівновага конкурентної фірми у короткостроковому періоді.
4. Доцільність продовження або припинення виробництва конкурентною фірмою в короткостроковому періоді.
5. Довгострокова рівновага конкурентної фірми.
6. Досконала конкуренція та ефективність.

Тема 9. Монопольний ринок.

1. Модель чистої монополії, її характеристика.
2. Досконала монополія у короткостроковому періоді.
3. Монополія у довгостроковому періоді.
4. Дискримінаційна поведінка монополії.
5. Економічні наслідки монополізму.

Тема 10. Олігополія та монополістична конкуренція.

1. Олігополія, її сутність та основні риси.
2. Основні моделі олігопольного ринку.
3. Характеристика монополістичної конкуренції. Диференціація продукту, її фактори.
4. Аналіз поведінки фірми в короткостроковому й довго строковому періодах за монополістичної конкуренції.
5. Монополістична конкуренція і ефективність

Тема 11. Загальна характеристика факторних ринків. Ринок праці.

1. Теорія граничної продуктивності й попит на ресурси. Зміни в попиті на ресурси, його еластичність.
2. Оптимальне співвідношення ресурсів.

3. Попит на працю та її пропозиція за умов досконало конкурентного ринку ресурсів.
4. Ринок праці з недосконалою конкуренцією

Тема 12. Ринок капіталу та землі.

1. Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу.
2. Попит та пропозиція капіталу. Рівновага на ринку капіталу.
Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.
3. Ринок землі. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю.
4. Економічна рента. Ціна землі.

Історія економічних вчень

Тема 1. Предмет і завдання курсу

- 1.1. Предмет історії економічних вчень.
- 1.2. Завдання курсу історії економічних вчень.
- 1.3. Виникнення економічної теорії і основні етапи її розвитку.

Тема 2. Економічна думка стародавнього світу і середньовіччя.

Меркантилізм

2. 1. Економічна думка Стародавнього Сходу.
2. 2. Економічна думка Античного світу.
2. 3. Економічна думка Середньовіччя. Меркантилізм.

Тема 3. Класична школа політичної економії

3. 1. Загальна характеристика класичної політичної економії.
3. 2. Виникнення класичної політичної економії в Англії і Франції.
3. 3. Економічне вчення А. Сміта.
3. 4. Економічне вчення Д. Рікардо.

Тема 4. Еволюція класичної політичної економії в першій половині XIX століття

- 4.1. Політична економія в Англії.
- 4.2. Політична економія у Франції.
- 4.3. Економічна теорія в США.

Тема 5. Критичний напрям політичної економії, формування соціалістичних ідей

- 5.1. С.Сімонді як критик класичної школи.
- 5.2. Економічне вчення П.Ж. Прудона.
- 5.3. К.Родбертус і його ідея "державного соціалізму".
- 5.4. Ф.Лассаль і його економічна програма.

Тема 6. Економічні вчення західноєвропейських соціалістів—утопістів

- 6.1. Теоретичні джерела західноєвропейського утопічного соціалізму.
- 6.2. Утопічний соціалізм Сен-Сімона, Фур'є і Оуена.

Тема 7. Виникнення і розвиток марксистської економічної теорії

- 7.1. Історичні умови зародження і початок формування марксистської політекономії в 40 - 50 - х роках XIX ст.
- 7.2. Розробка К.Марксом і Ф.Енгельсом економічної теорії капіталізму.
- 7.3. Марксизм і сучасність.

Тема 8. Виникнення альтернативної школи політичної економії. німецька національна політекономія

- 8.1. Історична школа в Німеччині
- 8.2. Нова історична школа і соціальний напрям.

Тема 9. Маржиналізм. становлення неокласичної традиції в економічній теорії

- 9.1. Виникнення маржиналізму.
- 9.2. Кембріджська школа. А.Маршалл.

Тема 10. Економічна думка Росії (19 –початок 20 ст.)

- 10.1. Розвиток класичного напрямку в творах російських вчених.
- 10.2. Економічні концепції народників.
- 10.3. Економічні програми С. Вітте і П. Столипіна.

Тема 11. Економічна думка в Україні (19 –початок 20 ст.)

- 11.1. Розвиток класичного напрямку в творах Т.Степанова і І.Вернадського.
- 11.2. Економічні погляди М.І. Туган-Барановського, Н.Бунге.
- 11.3. Марксистська економічна думка в працях Н.Зібера.
- 11.4. Р. Орлеанський і Е.Слущкий - представники маржиналізму та його математичного напрямку в Україні.

Тема 12. Загальна характеристика розвитку економічної теорії у 20 ст.

- 12.1. Історичні передумови еволюції економічних теорій у 20 ст.
- 12.2. Головні напрями економічної думки у 20 ст.

Тема 13. Кейнсіанство і його особливостів різних країнах

- 13.1. Історичні передумови виникнення кейнсіанства.
- 13.2. Теоретична система і економічна програма Дж. Кейнса.
- 13.3. Поширення кейнсіанства в різних країнах.
- 13.4. Некейнсіанські теорії економічного зростання.

Тема 14. Еволюція неокласичних ідей. неолібералізм

14.1. Неолібералізм.

14.2. Монетаризм. М. Фрідмен та його послідовники.

14.3. Неокласичний синтез (П. Самуельсон, Дж. Хікс).

Тема 15. Інституціоналізм.

15.1. Загальна характеристика інституціоналізму.

15.2. Американський інституціоналізм початку XX ст.

15.3. Неоінституціоналізм.

Тема 16. Економічні концепції західноєвропейської соціал - демократії

16.1. Економічні погляди європейських соціал-демократів у першій половині 20 ст.

16.2. Еволюція соціал-демократичних ідей у другій половині 20 ст.

Тема 17. Розвиток радянської економічної думки

17.1. Радянська економічна теорія у 20-40-ві роки 20 ст.

17.2. Еволюція радянської політичної економії у 50-90-ті роки 20 ст.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Політична економія.

1. Предмет і функції політичної економії.
2. Основні методи пізнання соціально-економічних процесів.
3. Процес суспільного виробництва, його зміст, фактори та ефективність.
4. Матеріальні основи розвитку сучасної цивілізації.
5. Економічна система суспільства і власність.
6. Економічні потреби та інтереси - головна рушійна сила соціально-економічного прогресу.
7. Суспільний поділ праці – джерело соціально-економічного розвитку.
8. Багатство людського суспільства як результат і умова соціально-економічного розвитку.
9. Сутність і генезис товарного виробництва. Товар і його властивості.
10. Гроші як економічна категорія.
11. Основні рушійні сили та економічні закони товарного виробництва.
12. Ринкове господарство і його основні суб'єкти.
13. Сучасний ринок, його структура і функції.
14. Конкуренція і монополія в ринковій системі.
15. Особливості відтворення в аграрній сфері економіки.
16. Фінансово-грошова система в суспільному відтворенні.
17. Загальна характеристика світового господарства.
18. Концепції системної трансформації від командно-адміністративної системи господарювання до ринкових відносин.
19. Зовнішньоекономічні відносини і проблеми інтеграції України в світове господарство.
20. Економічна теорія як наукове підґрунтя економічної політики.

Макроекономіка

1. Місце макроекономіки в економічній науці.
2. Сутність суперечності між суспільними потребами та економічними ресурсами.
3. Крива виробничих можливостей економічної системи.
4. Основні макроекономічні цілі.
5. Макроекономічний аналіз та його об'єкти і суб'єкти.
6. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва.
7. Основні показники макроекономічних вимірювань.
8. Циклічність як форма економічного розвитку. Природа і характеристика циклу.
9. Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності.
10. Сутність закону Оукена і визначення втрат економіки від циклічного безробіття.
11. Інфляція як прояв макроекономічної нестабільності.
12. Соціально-економічні наслідки неконтрольованої інфляції.
13. Взаємозв'язок між інфляцією і безробіттям. Крива Філіпса.
14. „Сукупний попит – сукупна пропозиція” як модель макроекономічної рівноваги.
15. Класичний погляд на функціонування ринкової економіки.
16. Кейнсіанська революція в макроекономіці: сукупний попит визначає обсяг виробництва.
17. Споживання та заощадження як функції доходу.
18. Інвестиції та їх економічна суть.
19. Фіскальна політика, її характеристика і форми.
20. Податки як елемент фіскальної політики. Крива Лаффера.
21. Грошовий ринок та його характеристика.
22. Грошово-кредитне регулювання економіки.
23. Ринок праці й регулювання зайнятості.
24. Соціальний захист населення в умовах ринку. Крива Лоренца.

25. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

26. Суть, фактори і типи економічного зростання.

Мікроекономіка

1. Предмет, концептуальні основи та методологія мікроекономіки.
2. Корисність і уподобання в економічній теорії. Сукупна і гранична корисність.
3. Закони Госсена, їх значення в теорії поведінки споживача.
4. Кардиналістський (кількісний) підхід до визначення рівноваги споживача.
5. Особливості аналізу функції корисності з ординалістських (порядкових) позицій.
6. Реакція споживача на зміни доходу та цін. Крива Енгеля.
7. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на дві складові: ефект доходу і ефект заміщення. Парадокс Гіффена.
8. Зображення попиту: аналітичне, табличне і графічне. Закон попиту.
9. Еластичність попиту.
10. Витрати виробництва, економічний і бухгалтерський підходи до їх визначення.
11. Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива однакового продукту (виробничої байдужості) – ізокванта.
12. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Лінія однакових витрат – ізокоста.
13. Ринкова пропозиція. Закон пропозиції та його аргументація.
14. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.
15. Рівновага фірми у короткотерміновому періоді.
16. Ознаки й умови чистої монополії.
17. Дискримінаційна поведінка монополії.
18. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного й монопольного ринків.
19. Олігополія: сутність, основні риси.

20. Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами.
Економічні наслідки олігополії.
21. Основні риси монополістичної конкуренції.
22. Характеристика досконалого конкурентного ринку праці.
23. Ціноутворення на ринку ресурсів (визначення позичкового проценту, підприємницького доходу).
24. Ринкова рівновага, її сталість і механізм відновлення. Вплив податків і субсидій на стан рівноваги.

Історія економічних вчень

1. Виникнення економічної теорії і основні етапи її розвитку.
2. Економічна думка Середньовіччя. Меркантилізм.
3. Загальна характеристика класичної політичної економії.
4. Економічне вчення А.Сміта.
5. Еволюція класичної політичної економії в першій половині XIX ст.
6. Теоретичні джерела західноєвропейського утопічного соціалізму.
7. Виникнення і розвиток марксистської економічної теорії.
8. Марксизм і сучасність.
9. Історична і нова історична школи у Німеччині.
10. Виникнення маржиналізму.
11. Кембріджська економічна школа. А.Маршалл.
12. Теоретична система і економічна програма Дж.Кейнса.
13. Неокейнсіанські теорії економічного зростання.
14. Неолібералізм як напрям в економічній теорії.
15. Монетаризм як варіант неолібералізму. М.Фрідмен та його послідовники.
16. Теорія економіки пропозиції.
17. Неокласичний синтез.
18. Загальна характеристика інституціоналізму.
19. Американський інституціоналізм початку XX ст.
20. Неоінституціоналізм.

6. ТИПОВІ ЗАДАЧІ

Типові задачі з макроекономіки

1. Визначте величину ВВП (млрд. грошових одиниць) , якщо матеріальні витрати становлять 6,5, непрямі податки – 2,0, валовий випуск – 10,0, субсидії – 2,5.

2. Визначте величини ВНД та ВННД (млрд. грошових одиниць), якщо:

- 1) факторні доходи резидентів за кордоном – 20;
- 2) трансферти резидентів нерезидентам – 10;
- 3) ВВП країни – 50;
- 4) факторні доходи нерезидентів у даній країні – 25;
- 5) трансферти нерезидентів резидентам – 9.

3. ВВП країни (млрд. грошових одиниць) становить 75, споживчі видатки - 23,2, державні витрати – 11,5, чистий експорт – 1,05, амортизаційні відрахування – 1,75, імпорт країни – 0,85 . Визначте розміри ЧВП, валових, чистих інвестицій та експорту країни. Проаналізувати стан економіки.

4. Номінальний ВВП становить 2 млрд. грошових одиниць. Ціни протягом року знизились на 5 %.

Визначте: дефлятор ВВП і величину реального ВВП.

5. Визначте фактичний і природний рівні безробіття, зайнятості та повної зайнятості, якщо населення країни 10 млн. осіб. Чисельність циклічно безробітних – 0,2 млн., фрикційно безробітних – 0,5 млн., структурно безробітних – 0,1 млн. Кількість непрацездатних і тих, що вибули із складу робочої сили, – 2 млн. осіб.

6. Номінальний ВВП країни становить 1 млрд. грошових одиниць. Ціни протягом року зросли на 25 %. Фактичний рівень безробіття становив 8 %, природний – 6 %. Визначити дефлятор, реальний ВВП, відносне відставання реального ВВП від потенційного і величину потенційного ВВП.

7. Дефлятор 2005 року – 1,5; дефлятор 2006 року - 2,1. Визначте темп інфляції та кількість років, що необхідні для подвоєння цін.

8. Заповніть таблицю:

D	C	S	APC	APS	MPC	MPS
0	200					
500	500					
1000	800					
1500	1100					
2000	1400					

Запишіть рівняння споживання та заощадження.

9. Визначте рівноважний ВВП за методами «витрати-випуск» і «вилучення-ін`скції», якщо рівняння заощаджень $S = -400 + 0,4D$, а рівняння інвестицій $I = 200$.

10. Визначте мультиплікатор автономних видатків і величину інвестицій, які забезпечують досягнення рівноважного ВВП (млрд. грошових одиниць), якщо реальний ВВП – 52, рівноважний ВВП – 53, MPC – 0,6.

11. Визначить фактичне, потенційне та циклічне сальдо державного бюджету, якщо реальний ВВП (млрд. грошових одиниць) становить 2000, потенційний ВВП – 2100, державні витрати – 610, а середня податкова ставка (коефіцієнт) - 0,3.

12. Фактичний ВВП становить 150 млрд. грошових одиниць, рівноважний – 140 млрд. грошових одиниць. Гранична схильність до заощадження – 0,25. Визначити: мультиплікатори податків та державних витрат, а також величини податкових надходжень та державних витрат, що забезпечують досягнення рівноважного ВВП.

13. Визначте величини грошових агрегатів M_0 , M_1 , M_2 , M_3 і L , якщо в обігу знаходяться наступні складові (млн. грошових одиниць):

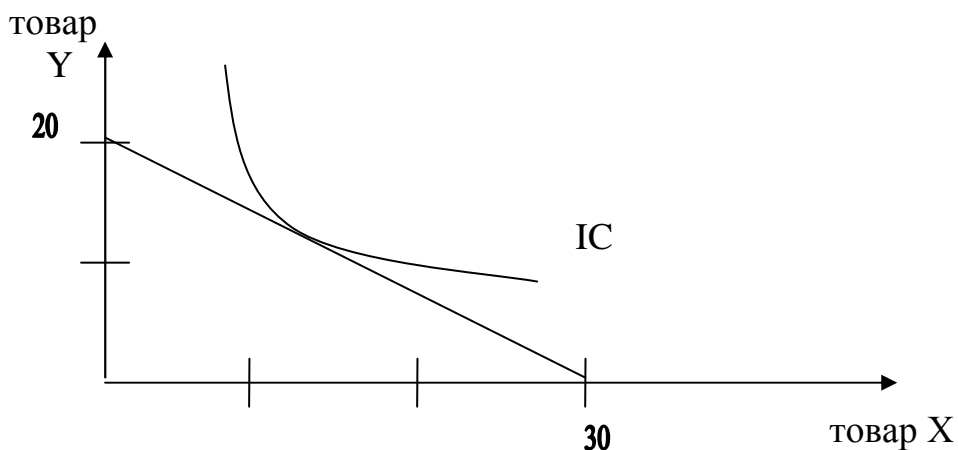
- 1) строкові вклади – 500;
- 2) готівка – 120;
- 3) поточні внески – 450;
- 4) вклади клієнтів за трастовими операціями – 150;
- 5) державні короткострокові цінні папери – 100.

14. Фізичні особи мають депозити 10000 грошових одиниць. Визначте депозитний мультиплікатор і зміни грошової пропозиції, якщо норматив обов'язкових резервів становить 5%.

15. Визначте грошовий мультиплікатор і величину зміни грошової пропозиції, якщо активи комерційних банків зросли на 10 млрд. грошових одиниць, норматив обов'язкових резервів становить 10%, а коефіцієнт готівки-0,2.

Типові задачі з мікроекономіки

1. На графіку подано криву байдужості та бюджетну лінію певного споживача. Визначити дохід споживача, якщо ціна товару Y становить 12 грн. Якою є ціна товару X? Як зміниться положення бюджетної лінії за $p_Y = 15$ грн. ? Записати рівняння двох бюджетних ліній, визначивши їх нахил.

2. Дані таблиці характеризують криву байдужості споживача. Нарисуйте цю криву, виходячи з того, що ціни товарів А та В, становлять відповідно 1,5 та 1 грн., а споживач має намір витратити 24 грн. Додайте до графіка відповідну бюджетну лінію. В якій комбінації споживач придбає товари А і В?

Одиниць товару А	16	12	8	4
Одиниць товару В	6	8	12	24

3. Крива попиту задана аналітично $Q_D = 600 - 2p$, де Q_D – величина попиту; p – ціна. Функція пропозиції має вигляд: $Q_S = 300 + 4p$, де Q_S – величина пропозиції; p – ціна.

Аналітично й графічно визначити рівноважну ціну та обсяг продажу.

Припустимо, що гранична ціна даного товару 10 грн., проаналізуйте ситуацію на ринку даного товару.

4. Функція попиту $Q_D = 9 - p$, функція пропозиції $Q_S = -6 + 2p$, де Q_D – величина попиту; Q_S – величина пропозиції; p – ціна товару. Визначити точку рівноваги на ринку даного товару. Припустимо, що на даний товар введено по товарний податок, який сплачує виробник, у розмірі 1,5 грн.од. Визначити рівноважний обсяг продажу; ціну брутто і нетто; розміри податків, які сплачують продавці і покупці.

5. Знайдіть и прокоментуйте коефіцієнт еластичності пропозиції, використавши дані таблиці.

P (грн)	Q_s (шт.)
4	1
3	2

6. Визначте і прокоментуйте коефіцієнт перехресної еластичності попиту, використавши дані таблиці.

Ціна товару А (грн.)	Попит на товар В (шт.)
56	125
64	100

7. Визначити коефіцієнт еластичності попиту за доходом при $I = 2$, якщо рівняння попиту є таким: $Q_D = 4 + 3I$.

8. Визначити ринковий попит на певний товар аналітично, таблично, графічно, якщо задані такі рівняння індивідуального попиту:

$$Q_A = 6 - p$$

$$Q_B = 4 - 2p$$

$$Q_C = 3 - 3p$$

9. Власник капіталу (20 000 грн.) вирішує питання: зберігати далі чи витратити свої заощадження. Якщо вкласти гроші в банк, то через рік можна отримати 22 000 грн. Інфляція становить 14%. Чому дорівнюватимуть номінальна та реальна процентні ставки?

10. Визначте, до якої категорії витрат можна віднести перелічені нижче витрати:

- амортизаційні витрати – 44 тис. грошових одиниць (грош.од.),
- витрати на сировину та матеріали – 330 тис. грош.од.,
- витрати на заробітну платню робочих – 180 тис. грош.од.,
- витрати на обладнання – 410 тис. грош.од.,
- транспортні витрати – 28 тис. грош.од.,
- заробітна платня управлінського персоналу – 150 тис. грош.од.,
- орендна платня – 12 тис. грош.од.,
- витрати на рекламу – 15 тис. грош.од.,

Визначте розмір витрат за категоріями.

11. Постійні витрати фірми складають 60 гр.од., змінні наведено у таблиці. Визначити загальні, середні (постійні, змінні, загальні) та граничні витрати. Проаналізуйте динаміку постійних, змінних та граничних витрат.

Обсяг виробництва (одиниць)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змінні витрати (грн.)	45	85	120	150	185	225	270	325	390	465

12. Заповніть таблицю. Визначить оптимальний обсяг виробництва в умовах чистої конкуренції за ціною $p=10$ грош. од.

За яким рівням цін фірма повинна закритися?

Який рівень цін дозволяє мінімізувати збитки, але не закрити фірму?

Q	TC	FC	VC	AFC	AVC	ATC	MC	TR	MR	I
0	4									
1	8									
2	18									
3	39									

13. Заповніть таблицю. Визначить оптимальний обсяг виробництва в умовах чистої монополії:

Q	P	TC	ATC	MC	TR	MR	I
1	4	4					
2	3	5					
3	2	9					
4	1	16					

14. Фірма монополізувала виробництво певного товару. Функція її загальних витрат має вигляд: $TC = 50 + Q^2$, тобто постійні витрати фірми 50 гр.од., а змінні - Q^2 (Q – обсяг виробництва). Попит на продукцію фірми-монополіста задано функціонально $p = 40 - Q$. Визначити, яку кількість товару буде виробляти фірма-монополіст, щоб максимізувати свій прибуток.

15. Порівняйте значення індексу Лінда:

а) для двох провідних фірм у галузі, якщо долі становлять: $K_1=40\%$, $K_2=45\%$;

б) для трьох провідних фірм у галузі, якщо їх частки становлять: $K_1=30\%$, $K_2=20\%$, $K_3=10\%$.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 720 с.
2. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Знання-Прес, 2007. – 581 с.
3. Зазимко А.З. Політична економія: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2006.–358 с.
4. Історія економічних вчень: Підручник / За ред.. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 1430 с.
5. Косов В.В.Історія економічних учень. Тексти лекцій для студентів економічних спеціальностей. – Х.: ХДАМГ, 2003. – 72 с.
6. Макконнелл К., Брю С. Экономикс. В 2-х томах (13 изд.): М.: Инфра – М, 2003. – 1014 с.
7. Макроекономіка : Підручник / За ред. В.Д. Базилевича . – К.: Знання, 2004. - 851 с.
8. Мікроекономіка: Підручник / За ред.. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2004. - 677 с.
9. Мікроекономіка: Тексти лекцій та завдання до основних тем курсу (для студентів 2 курсу денної і 3 курсу заочної форми навчання за спеціальностями 6.050.100 "Облік і аудит", "Економіка підприємства" і 6.050200 "Менеджмент організацій") / Укл. Шекшуєв О.А., Тимофієва С.Б. Х.: ХНАМГ, 2004 – С. 143.
10. Мочерний С. Економічна теорія: Посібник для студентів. – К.: Академія, 2002. – 656 с.
11. Нуреев Р.М. Курс микроэкономики: Учебник для вузов. – М.: НОРМА, 2002. – 432 с.
12. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001. – 364 с.

13. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / Г.Н.Климко та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 615 с.
14. Перехідна економіка: Підручник / За ред. В.М.Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.
15. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005. - 508 с.
16. Юхименко П. Історія економічних учень: Навч. посібник. - К.: Знання, 2002. – 514 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки до підготовки й проведення державного бакалаврського екзамену з економічної теорії (для студентів 5 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН спеціальностей 6.050100 – „Економіка і підприємництво”, «Облік і аудит»)

Укладачі: Анатолій Єгорович Ачкасов,
Тетяна Андріївна Пушкар,
Наталія Миколаївна Сіренко,
Катерина Олександрівна Кожокіна

Редактор: М.З.Аляб'єв

План 2009, поз. 651М

Підп. до друку 13.04.2009	Формат 60х84 1/16	Папір офісний.
Друк на ризографі.	Умовн.-друк. арк. 1,9	Обл.-вид. арк. 2,4
Замовл. №	Тираж 50 прим.	

5

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, вул. Революції, 12